

“És clar que la gent té dret a dir o pensar el que vulgui, però no accepto que em diguin provocador: mai no ha estat la meva intenció ser-ho. El problema no és tant meu com de qui se sent provocat”

Alemanya, René Block, o d'Oriol Bohigas o de Pere Portabella, posem per cas. A més de les imatges a tota plana dels muntatges escenicomusicals de Santos (des de *Beethoven, si tanco la tapa que passa?*, de l'any 1982, on es van encetar el que Ruvira anomena “els combats eròtics amb el piano”, fins a *La meua filla sóc jo*, del 2005), al llibre també hi ha espai per als treballs fotogràfics, per a una intensa conversa amb el vinarosenc, una selecció de textos del mateix artista i, en la part d'inventari, la cronologia i la discografia, la llista dels espectacles musicals, la filmografia i videografia i la selecció bibliogràfica. Imprescindibles, perquè, com diu Desidèria Caxau i escriu Carles Santos, “memòria és una paraula apresada que no correspon amb res que pugues trobar enredant els meus cabells”.

“Hi ha alguna imatge sagrada que pugui resistir al furor iconoclasta i carnavalesc de Carles Santos?”, es pregunta retòricament Manuel Guerrero i, probablement, ho poden fer també bona part dels visitants d'aquesta exposició, dels assistents a qualsevol dels impactants espectacles santians. I no és difícil imaginar aleshores l'artista alçant els braços i clamant, senzillament: “Déu de déu redéu caxufлот de verborria i clau-pem de lleponàs. No xaurritges lo llata-folls i xurruteiges lo foradall couplejat de redéu de flacalló”.

Núria Cadenes

Ferran Sor, la costosa recuperació del gran compositor català romàntic

Ferran Sor (Barcelona, 1778 – París, 1839), a part de ser un gran referent guitarrístic mundial, va ser el compositor català més universal del període romàntic. Va escriure ballets, simfonies, cançons, una òpera... Però, en ser acusat d'afrancesat, fugí amb la retirada de les tropes napoleòniques. Triomfà en llocs com París, Londres o Moscou. El pianista Josep Maria Roger ha publicat ‘Sor in London’ (Tritó), llibre que recull la seva música per a piano a quatre mans. La seva obra s'incorpora avui en repertoris d'orquestrades i músics, però encara té molt camí per fer.

“Sor va ser ‘víctima’ de la seva música per a guitarra, en què va ser un pioner i un innovador a escala mundial. La resta de la seva producció ha quedat negligida i oblidada, tot i que fou el compositor català més important i interessant de la seva generació, que se situa, com Beethoven, en el pas del clasicisme al romanticisme. També s'ha de tenir en compte que va treballar més a fora que aquí, i que va ser proscrit i es va haver d'exiliar per haver col·laborat amb el règim de Josep Bonaparte.”

Aquest és el retrat que fa el musicòleg Josep Dolcet de Ferran Sor, un compositor que últimament ha estat motiu d'actualitat. D'una banda, per una novetat discogràfica: els pianistes Josep Maria Roger i Rumiko Harada han publicat *Sor in London* (Tritó), l'obra pianística de Sor a quatre mans, formada per valsos i una sonata. De l'altra, perquè durant aquest any passat la música de Sor ha pujat a l'escenari diverses vegades. Josep Pons i l'Orquestra Nacional d'Espanya han interpretat l'obertura del ballet *Hercule et Omphale* a Madrid; Vassily Petrenko i l'OBC han tocat l'obertura del melodrama *L'Elvira portuguesa* i Paul Goodwin i la mateixa OBC han interpretat la tercera simfonia. A més, per al 2007, Neville Marriner, director de l'Academy of Saint-Martin-in-the-Fields, i l'Orquestra de Cadaqués faran una gira al mes de març per Girona, Saragossa i Pamplona amb la interpretació de l'obertura del ballet *Hercule et Omphale* i les tres simfonies de Sor, que el segell Tritó enregistrarà i editarà en disc.

Ferran Sor va tornar a l'escena catalana i internacional el 1997, amb l'estrena d'una obra seva de joventut, l'única òpera que va compondre –i que no s'ha conservat completa–, *Il Telemaco nell'isola di Calipso*. Per recuperar-la, el

director Joan Lluís Moraleda va compartir amb la col·laboració del polític i musicòleg Ernest Lluch, que sempre va estar molt interessat per la personalitat de Sor. Aquell mateix any Roger publicava, en partitura i disc, l'obra per a piano sol, formada per valsos i quadrilles. Ja més recentment, el 2004, Moraleda va dirigir a Polònia la Simfonia núm. 3 en Fa Major amb la Capella Bydgosciensis i se'n va fer un disc, *Amb trompes i violins. Música orquestral catalana del segle XVIII* (Ed. Tritó). L'any següent, Thomas Zehetmair i l'OBC van interpretar l'obertura del ballet *Cendrillon* a l'Auditori de Barcelona.

"S'haurien de posar mitjans públics per fer una edició completa dels ballets de Sor", diu el músic i musicòleg Sergi Casademunt, i afegeix que en un país sense companyia de ballet nacional és molt difícil que els ballets de Sor es puguin representar, per la gran inversió que representen. De fet, aquests ballets, sencers, no s'han ni editat ni enregistrat mai. Només hi ha publicada l'obertura del ballet *Alfonse et Léonore* (Tritó), a cura de Casademunt. Ell mateix està preparant una edició, també a Tritó i en partitura, amb les obertures dels dos altres ballets que s'han conservat dels set o vuit que Sor va escriure, *Cendrillon* i *Hercule et Omphale*, que sortiran aviat al mercat.

L'editorial Tritó també té en perspectiva publicar en partitura l'únic melo-

Gravat de Ferran Sor i partitura original del vals número 2.

drama de Ferran Sor i el concert per a violí, a cura de Josep Dolcet. Segons Llorenç Caballero, director de Tritó, "no redescobrirem Ferran Sor com a guitarrista, però sí des del punt de vista orquestral". L'aposta per Sor respon a l'objectiu de l'editorial de rescatar autors del patrimoni català i posar-los a l'abast de les orquestres. Unes orquestres, però, que segons Sergi Casademunt no sempre responen. Al seu parer, es dona aquesta paradoxa: "Tenim un compositor de talent conegut arreu del món, que ja té la propaganda feta, i es desaprofita: les orquestres d'aquí no se'n adonen, i no se'l fa sonar, no se'l dona a conèixer." Joan Maluquer, coordinador per a la Universitat Catalana

d'Estiu de l'Orquestra Simfònica de Joves Intèrprets dels Països Catalans, també creu que l'obra de Sor no és prou present en els concerts a casa nostra i ho exemplifica dient que "només cal veure com va passar de desaparèixer el 225è aniversari del seu naixement, al 2003".

El pianista Josep Maria Roger parla en la mateixa línia i proposa un festival Sor per assegurar-ne la difusió: "Hi ha una bona colla de músics i musicòlegs que voluntariosament anem fent el que podem, però sense cap ressò, tret de Catalunya Música. Per això cal un festival Sor fet en temporada, no a l'estiu, per a estiujants, que incideixi fortament en els mitjans generalistes, no especialitzats."

Josep Lloret, programador del Festival de Músiques de Torroella de Montgrí, també coincideix en la poca presència del Sor simfònic, que considera "poc programat considerant la vàlua que té". Segons ell, per dues raons: per un costat, pocs programadors s'atreveixen a sortir del repertori habitual i, per l'altre, no hi ha prou interès del públic per descobrir autors antics. "Som un país musicalment molt conservador", comenta. De totes maneres, es mostra optimista perquè en els últims deu anys s'ha avançat molt per fer conèixer Sor i altres compositors contemporanis seus com Domènec Tarradellas o el valencià Vicent Martín i Soler. "El públic ha augmentat i està més predisposat -diu Lloret-, i ja se sap que la recuperació d'un compositor sempre és un procés lent".

Carme Badia

De Montserrat a Moscou

Ferran Sor (Barcelona, 1778 - París, 1839), fill de la burgesia barcelonina, es va formar musicalment al monestir de Montserrat. Estudiant a la Reial Acadèmia Militar de Matemàtiques de Barcelona, va comprendre la seva única òpera, *Il Telemaco nell'isola di Calipso*. Va combatre amb la resistència anti-francesa durant la guerra de la Independència, però es va acabar afrancesant, decebut de l'exèrcit espanyol i convençut que per sortir de l'antic règim i reformar el país s'havien d'adoptar els ideals liberals de la revolució francesa. Amb la represa del poder de Ferran VII i la retirada de les tropes napoleòniques, Sor, amb trenta-cinc anys, es refugià a l'estranger. Serà un exili sense retorn en què es professionalitza com a músic, viatja per Europa i obté arreu uns èxits que aquí segurament no hauria conegut mai. Va ser aplaudit com a guitarrista insigne a París, on va viure dos anys (1813-1815), i a Londres, on n'hi va viure vuit (1815-1823). El 1823 es va traslladar a Rússia. El Teatre Bolxoi de Moscou es va inaugurar amb un ballet seu, *Cendrillon*, que ja havia triomfat a Londres i sobretot a París. Va escriure una marxa fúnebre per al funeral del tsar Aleksandr I i el ballet *Hercules et Omphale* per a la coronació del tsar Nikolai I. El 1823 tornà a París, on va morir setze anys més tard.